

RECENZIO

Gál Csilla Emese¹

A totalitárius ideológia, mint ellenség

Dr. Sebastian Gorka (2016): A Dzsihad legyőzése: A megnyerhető háború

(2017, Patmos Records, Budapest, 215. oldal)

Dr. Sebastian Gorka – magyar nevén Gorka Sebestyén Lukács – magyar, brit és amerikai állampolgárságú nemzetközi biztonságpolitikai szakértő, a Marine Corps University hadászati elmélet tanszékének vezetője, aki rendszeresen tart képzéseket a CIA, az FBI és az amerikai különleges alakulatok tagjai számára. A terrorizmus elleni harc elkötelezett szakértőjeként 2017 januárja és augusztusa között Donald Trump amerikai elnök tanácsadója is volt.

„A Dzsihad legyőzése: A megnyerhető háború” című, Washingtonban 2016-ban megjelent könyve magyar nyelvű fordításban 2017-ben vált elérhetővé a téma iránt érdeklődők számára.

¹ dr. jur., a Budai Központi Kerületi Bíróság titkára

RECENZIO

A szerzőt könyvének megírásában az a realitás ösztönözte, hogy Amerikának az „új fenyegetésre” (értsd ez alatt terrorizmus) adott válasza ez idáig kudarcot vallott. Ennek megfelelően arra vállalkozik, hogy a napjaink legnagyobb erőszakos fenyegetését jelentő terrorizmus legyőzéséhez szükséges stratégia alappilléreit megfogalmazza, bemutassa. Teszi mindezt azon hite és meggyőződése alapján, hogy Amerika igenis legyőzheti az új totalitarizmust megtestesítő globális dzsihadot, és ennek során a korábbi totalitárius ellenségével – a kommunizmussal – szemben alkalmazott titkos terv lehet igazán a segítségére. Sebastian Gorka szerint a valódi ellenséget ugyanis nem annyira az al-Kaida vagy az Iszlám Állam, mint terrorszervezetek jelentik, hanem a totalitárius ideológiát valló és követő globális dzsihad.

A könyv előszavában a szerző szemléletesen mesél arról, hogy fiatalkorában Magyarországon élő édesapja miként szállt szembe az országot megszálló szovjet uralommal, emiatti elítélését követően hogyan élte meg a börtönöket, majd kényszerült hazája elhagyására, és hogyan jutott el végül Angliába, ahol a szerző világot látott és szabadon nevelkedhetett megtanulva: „a szabadság törékeny dolog.” Ezzel az (ön)életrajzi történettel már könyve legelején felállítja azt a párhuzamot a totalitaristának nevezett dzsihad és a közelmúlt kommunistái között, amelyre könyvének egész koncepcióját felfűzi.

Sebastian Gorka az első fejezetben Amerika eddigi terrorellenes harcát mutatja be kritikával, illetve az eddigi kormányzatok szerepvállalásait. Ennek során rávilágít az elmúlt másfél évtizedbeli amerikai koncepció hiányosságaira és tévedéseire, így különösen arra, hogy az amerikai vezetés nem vállalja fel az

RECENZIO

ellenség konkrét „néven nevezését” (a valódi ellenség a globális dzsihád). Tévedés szerinte úgyszintén az is, hogy a tálib rendszer bukása után Amerika eredeti küldetésén túlterjeszkedve „nemzetépítési” tevékenységet folytatott Afganisztánban, de utal az iraki eseményekre is, amikor is Washington ismétellen nem elégedett meg eredeti céljának elérésével, azaz Szaddám Husszein eltávolításával, hanem Irakot az Egyesült Államokhoz hasonló, választott képviseleti kormányzattal rendelkező állammá próbálta formálni.

Ezen múltbéli hibák ellenére a szerző szerint az amerikai nemzet az egyetlen, amely a globális dzsihád – vagy, ahogy még nevezi: a hibrid totalitarizmus – elleni harcot meg tudja nyerni. Annál is inkább, mivel európai szövetségeseiben sem az erre irányuló szándék, sem a reális képesség nem lelhető fel.

Az amerikai nép keveset tud az iszlámról, Gorka szerint azonban annak megértése fontos, egyben szükséges is. Nem meglepő tehát, hogy külön fejezetben behatóan taglalja a dzsihád kialakulásának folyamatát visszanyúlva egészen a 7. századig és Mohamedig. De esik szó Ibn Tajmijjáról, Dehlavitról, Maududiról és Abu Bakr al-Bagdadiról is, akiknek hitvallásai úgyszintén alakították az iszlám világ nézeteit. Végül Kutb „Méröldkövek” című könyvén és Abdullah Azzam „A muszlim földek védelmében” című fatváján keresztül megérkezünk Oszama bin Ladenhez, „az új dzsihád új mesteréhez”, aki egy új kalifátus létrehozását célzó, egyetemes küldetést és ideológiát alakított ki. Ilyen alapokról indulva napjaink dzsihádja felemelkedőben van, az Iszlám Állam formájában létrejött az új kalifátus, melynek

RECENZIO

területe nagyobb volt, mint Nagy-Britanniának, több, mint 6 millió ember élt benne és napi bevétele elérte a 4 millió dollárt.

A történeti visszatekintésen belül külön is kiemelkedő az a részletesség, amellyel a szerző a „Dzsihád hét kardja” elnevezésű alcímben a dzsihád szó jelentésének az évszázadok során történő alakulását ismerteti. Míg kezdetben a birodalomépítésre, majd a hitehagyott alattvalók elnyomására használták, volt időszak, amikor a saját hitehagyott vezetők elleni felkelést vagy a gyarmatosítás elleni harcot és a vallás megtisztítását fejezte ki. A következő újraértelmezés szerint már a nyugati befolyás, és az Allah iránti közömbösség elleni fellépésre használták, majd a hitetlen megszállókkal szemben folytatott gerilla háború jelentését követően a dzsihád fogalma elérte mai végső tartalmát: a civilek elleni közvetlen támadást terrorcselekmények végrehajtása révén, azaz a szent háborút.

A dzsihád globálissá válását eredményező 1979-es évi sorsdöntő események – az iráni teokratikus rezsim kialakulása, Mekka ostroma és Afganisztán szovjetek általi megszállása – bemutatására szintén külön részben kerül sor. Ezek részletezését követően az író kitér Abdullah Azzam kiemelkedő ideológia formáló szerepére is, akinek a már említett “Muszlim földek védelmében” című írása a 20. századi dzsihád alapművének, egyben leghatékonyabb toborzó eszközének tekinthető. Ebben került először megfogalmazására az a cél, amely az Iszlám Állam felállításával meg is valósult: az iszlám számára az egyetlen út a kalifátus, melyet Allah dicsőségére helyre kell állítani. A “Mártírok: A nemzetek építőkövei” című művében Azzam az Allah szolgálata során elkövetett

RECENZIO

mártíromságról szól, amikor ezt mondja: „A dicsőség nem másból építi fennkölt magaslatait, mint koponyákból.”

Gorka ismerteti a modern dzsihád stratégiáit is, amelyek közül talán az S. K. Malik, pakisztáni dandártábornok által megfogalmazottak a legmegkapóbbak, aki a „Korán elmélete a háborúról” című művében kijelentette, a háború egyetlen célt szolgál: Allah totális uralmának megvalósítását a földön és egyetlen célponttal rendelkeznek: ez az ellenség lelke, mely ellen a leghatékonyabb fegyvert a terror szolgáltatja.

A dzsihád messzi múltba nyúló történelmi visszatekintése és Amerika közelmúltbeli és jelenleg is tartó terrorellenes koncepciójának ismertetése után Sebastian Gorka a jövőről szól. Könyvének utolsó fejezetét az első oldalakon megfogalmazott célkitűzése megvalósításának szánja: az Amerika dzsihádisták feletti győzelmét biztosító stratégiák feltárásának.

Ennek során a szerző mindvégig azt hangsúlyozza, nem a terrorizmus az igazi ellenség, hanem a globális dzsihád. A vele szembeni hatékony harchoz elengedhetetlen a jelenség jellemzőinek alapos feltárása, megismerése és – ami a legfontosabb – az általa képviselt ideológia megértése. Csakis ezen ismeretek birtokában lehet olyan stratégiát kidolgozni, amely képessé tesz bennünket az egész világot fenyegető halálos ellenség legyőzésére.

Sebastian Gorka szerint a globális dzsihád megtestesítő Iszlám Állam transzregionális jellegű felkelés, mivel toborzása révén szíriai, líbiai és iraki területeket is megszerzett, míg a Boko

RECENZIO

Haram Kalifátusba történő befogadásával annak területeit is bekebelezte. Ezen túlmenően a valaha létezett leggazdagabb dzsihád csoporttal állunk szemben, amelyet az Armageddonba vetett hit és közösségi média tapasztalat visz előre, és amely az általa hitetlennek tekintettek addig fogja pusztítani, amíg meg nem állítják. Az ideológia kapcsán Gorka nem győzi kiemelni: annak megértése nélkül tehetetlenek maradunk. A dzsihád megjelenése és az utóbbi évtizedekben való feltörése ugyanis nem magyarázható a szegénységgel és a jogfosztottsággal, annak egyetlen mozgató rugója van: a vallásos ideológia, mely szerint a világ minden népének az iszlám kalifátusban kell élnie.

Az író véleménye szerint a globális dzsihád elleni stratégia kialakításakor George Kennan az Amerikát fenyegető szovjet veszélyről szóló „Hosszú táviratában”, valamint a hidegháború megnyerésére szóló szupertitkos tervben, az NSC-68-ban foglaltakat kellene alapul venni, hiszen azok egyszer már hoztak biztos sikert az Egyesült Államok számára.

A tervet három párhuzamos irányvonalon látja kialakítandónak.

Mindenek előtt stratégiai szintű ellenpropaganda-kampány indítását javasolja a következő amerikai vezetésnek, amely kettős célt szolgálna: egyrészt nyíltan beszélni az ellenségről, elismerve annak valódi identitását és – ami a legfontosabb – ideológiai jellemzőjét, másrészt megerősíteni Amerika szövetségeseinek pozícióját.

A szemléletváltáson túl módosítást tart szükségesnek az amerikai haderő felhasználásában is. Gorka szerint az eddigi

RECENZIO

közvetlen harcba vonulásnak mostantól másodlagos jellegűnek kellene lennie, és kizárólag a dzsihád legmagasabb szinten mozgó vezetőinek beazonosítására és elpusztítására szolgálhatna. Amerika sokkal többet tehetne a dzsiháddal szembeni fellépés eredményességéért, ha katonáit, tengerészgyalogosait azon kormányzatok haderejének kiképzésére, segítésére „adná kölcsön”, amelyeket az Iszlám Állam megdönteni tervez. Azaz, nem fegyveresen avatkozna be más nemzetek védelmében az országukban, hanem az érintett országok saját erejét erősítve segítené őket a saját harcuk megnyerésében.

A harmadik irányvonal az oktatás és a humán hírszerzés területét érinti, az író a dzsihád doktrínájáról szóló országos szintű oktatási és kiképző program létrehozásában lát rációt. Hangsúlyozza, a modernkori technológia hasznos, mégis ennek a háborúnak legfontosabb eleme az emberi tényező.

Sebastian Gorka könyvének utószavában az átlag amerikai állampolgárhoz szól mondván, a globális dzsihád legyőzésében mindenkinek van küldetése. Ennek során fontos szerepet kap az egyén témával kapcsolatos önképzése, valamint a saját, közvetlen és szélesebb környezetének felvilágosítása.

Bár a szerző külön fejezetben tárgyalja az Amerika által kialakítandó stratégia lényegi elemeit, az ehhez kapcsolódó vázlat mégis a könyv utószavában kap helyet. A belföldi és nemzetközi feladatok felsorolása során azonban gyakorlatilag a korábban már ismerttetett stratégiai irányvonalak megismétlésére kerül sor, ahhoz képest csak az egyiptomi és jordániai

RECENZIO

kormánynak javasolt anyagi és technikai segítségnyújtás, valamint a szent háború üzenetének delegitimizálását célzó közel-keleti, ázsiai és észak-afrikai területeket érintő pszichológiai háború kezdeményezése jelent többletet.

A kötet „melléklete” a témában érdekelt állampolgárok számára további ajánlott olvasmányokat és forrásokat jelöl meg, és szervezeteket mutat be, amelyek az ideológiai háborúval kapcsolatos önképzést segítik. A könyv George Kennan az Amerikát fenyegető szovjet veszélyről szóló „Hosszú távirat”, valamint a hidegháború megnyerésére szóló szupertitkos terv, az NSC-68 teljes terjedelmében való leközlésével zárul.

Összegzésként az mondható el a könyvről, hogy amikor valaki olvasni kezdi, elsöre – a címből kiindulva – akár még csalódott is lehet. A szerző ugyanis több fejezeten át igen sok figyelmet szentel a dzsiháid múltjának, kialakulása folyamatának és ideológiája alakulásának. A végén mindez azonban értelmet nyer, és ez tulajdonképpen a könyv tanulsága is: a dzsiháid elleni háború nem fizikai ellenséggel vívott, ország területekért folyó harc, hanem egy mélyen gyökerező, elvakult, fanatikus eszmét valló ideológiával történő szembeszállás. Ezért olyan fontos annak részletes, alapos, minden lehetséges szempont szerinti bemutatása, mert csak a megismerést és megértést követően leszünk képesek a megfelelő stratégia kialakítására. És valóban, a szerző lényegre törően, mindenki, akár a témában eddig járatlanok, számára is könnyen érthetően mutatja be a dzsiháid kialakulását, ideológiai fejlődését.

RECENZIO

Ugyanez a részletesség és átláthatóság már nem mondható el a Gorka által felvázolt stratégiáról, amely nagyrészt egy általános, konkrétumokat és részletesen kidolgozott ajánlásokat ténylegesen nem tartalmazó terv. Igaz azonban az is, hogy a szerző nem egy haditerv kidolgozását vállalta könyvében, hanem a dzsihád elleni stratégiai terv „első megfogalmazására” törekedett és ennek eleget is tett.

A szerző gördülékeny stílusával könnyed és olvasmányos művet tár az olvasó elé, amely különösen hasznos lehet mindazok számára, akik először olvasnak a terrorizmussal kapcsolatban, vagy akik annak ideológiai szemszögű megértésére tesznek kísérletet.